

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

מפי ספרים וסופרים

נדוניה שמסרתי בידך מה עשית בה

השיב הבן, והיכן הם? הבה ונראה אותם, מוציא האברך חפיסה של שטרות מתוך תיקו ומראם לאביו, העיף זה עיניו בשטרות ספק כפיו והתחיל מצעק מה עשית? שטרות אלה הלא מזוייפים הם, זה זמן רב שמשוטטים שומרי המלך בארץ ומתחקים אחרי עקבותיהם של הזייפנים, ושל אלה העושים סחורה בשטרות הללו, ועתה לא זו בלבד שאיבדת כספך בענין רע, עוד עלולים אנחנו להימסר לדינה של מלכות על קנייה ומכירה של שטרות מזוייפים, ובמקום שתעשה חיל ותהיה לאיש, עתה הסכלת עשה, כספך איננו ועוד צפוי אתה לענשה של מלכות.

הנמשל: כשנולד אדם נותן לו הקב"ה נדוניה הגונה, פוסק לו כך וכך שנים של חיים ומספק לו מזונותיו, כדי שיוכל לעסוק בתורה ולקיים מצוותיה ולזכות לעולם הבא, אולם לא זו בלבד שאינו משתדל להשתכר כדי פרנסתו לעולם הבא, אלא הולך ומאבד כספו בעניינים לא טובים, ומוציאו על דברי שטות והבל, כסף מלא זה שנתן לו ה' יתברך טבין ותקילין, הוא פורט לאסימונים שחוקים, קונה בו שטרות מזוייפים עושה בו עבירות וכו' ולכשיבוא להתייצב בפני אביו שבשמים, יש א ל מה סחורה עשה באותה נדוניה שקיבל? יוציא ויראה כלי חרס אלה שצבעם זהב, שטרות מזוייפים וכדו', כלום לא יזוף בו אביו וידבר אתו קשות: נדוניה שמסרתי בידך מה עשית בה?

(בשם הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

משל לעשיר אחד שהיה לו בן שהגיע לפרקו, השיאו אביו אשה, נתן לו נדוניה גדולה ופסק לו מזונות לשנים אחדות, היה הבן סמוך על שולחן אביו כל אותן השנים. משכלו לו מזונותיו קראו אביו ואמר לו, בני, מעתה חייב אתה לעמוד ברשות עצמך ועליך ללמוד כיצד להרויח כסף, קח איפוא ממון זה שקצבתי לך נדוניה, צא בין הבריות ועשה בו סחורה, אך ראה לבדוק יפה איזה מסחר שתבחר לך לעסוק בו.

נטל הבן את כסף הנדוניה, נסע לאחד הירידיים כדי לקנות סחורה, משבא לעיר וירד לשוק, ראה בחלונותיה של אחת החנויות כלים יפים להפליא ומראם כמראה כלי זהב, וסבור היה שכלים אלה עשויים זהב טהור. נכנס לחנות ושאלו לחנוני בכמה אתה מוכר כלי זהב אלה? הכיר החנוני בטיבו של הקונה התמים ואמר לו, כלים אלה עשויים באמת זהב טהור ומחירים הון רב, אולם לך אמכרם לך בזול, שכן זקוק אני דחוף למזומנים. קנה האברך כלי זהב אלה במחצית כסף הנדוניה, ובמחצית השניה קנה מיני שטרות חוב, אלא שמזוייפים היו והוא לא ידע.

נטל סחורה זו וחזר ובא אל אביו, הביט האב בסחורה שהביא בנו וחשכו עיניו, הכלים אינם אלא פשוטי כלי חרס צבועים בצבע של זהב ואינם שווים אלא פרוטות, ועל כן זה הוציא הבחור את מחצית כסף הנדוניה, אוי לעיני שכך רואות צעק האב, סכום גדול שכזה איבדת בידיים ממש, ומה עשית במחצית השניה של הנדוניה? שטרי חוב קניתי מאלה הקרויים ניירות ערך

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

"אני לדודי ועלי תשוקתו"

זה יתנו וגו' מחצית השקל תרומה לה' וגו' העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל וגו' (ל', י"ג-ט"ו)
והקושיא בזה מדוע נצטוו דוקא בחצי שקל, הן אמת שענין המצוה הוא שיהיו כל ישראל שווים בה, העשיר לא ירבה והדל לא ימעט, אבל למה יתנו כאו"א דוקא 'מחצית' השקל? ולפי האמור י"ל שלכן גם במחצית השקל הקפיד דוקא על 'חצי' שקל, להורות שזאת ישקול כאו"א בדעתו בהרמת שקלו וכן בקריאת הפרשה, כמה חביב הוא לפני השי"ת, וכמה חביבה עבודתו והשתוקקותו וכיסופיו של כל איש ישראל באשר הוא, עד שהוא בבחי' חצי ממש נגד השי"ת, בבחי' אני לדודי ועלי תשוקתו, שזה בשוה. (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

הטעם שדוקא עשו לעבד "רציעת אזנו"

ורצע אדונו את אזנו במרצע (כ"א, ו')
פרש"י ז"ל: אמר ר"י בן זכאי אוזן זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב תרצע, ואם מוכר עצמו אוזן ששמעה על הר סיני כי לי בניי עבדים הלך וקנה אדון לעצמו תרצע.

והעיר המהרש"א (קדושין כב.) אמאי בכל המצות לא הענישו את העובר במזיד ברציעת האוזן מהטעם הנ"ל. וביותר קשה על מצות עשה וכדו' שאין עליהם שום עונש אחר הרי ראוי עכ"פ שירצע. ובאמת בלא"ה קשה הרי על 'לא תגנוב' ועל 'כי לי בניי עבדים' יהיה ראוי להרצע מיד כשנמכר, ואמאי נרצע רק כשרוצה להמשיך לאחור שש שנים. אלא מוכח מזה שרצון התורה היה לעשות את וסימן קלון רק למי שרוצה להמשיך להיות עבד אחר שש שנים, ומה שבחרה לעשות זאת דוקא באגופן של רציעת אזנו זהו בגלל הטעמים הנ"ל. וכן מדויק בלשון חז"ל ורש"י שלא שאלו מדוע נענש, אלא שאלו מה נשתנה אוזן מכל אברים בגוף ע"ש.

(פרדס יהודה)

"דרך שקר הסר ממני ותורתך חנני"

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם.
דרשו חז"ל לפנייהם ולא לפני עכו"ם. אולי העניין ע"פ מקראי קודש לקמן מדבר שקר תרחק ואונקלוס תרגום מפתגמא דשיקרא הוי רחוק. שהאדם צריך להרגיל עצמו במידת אמת שיהיה מרוחק בעצם משקר, ואפילו בדת יהיה מרוחק משקר ומפניות, וזה שאמר דוד הע"ה (תהילים קי"ט) דרך שקר הסר ממני ותורתך חנני, בתחילה התפלל שיהיה מרוחק מהשקר, ואח"כ בתורתך חנני, תורת אמת, כי בטרם כל יקבל ע"ע לעבוד במידת אמת. וזה שאמר חז"ל (ביצה טז) הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהם אדר רצ"ל הרוצה שיתקיימו אצלו התורה ומצות וכל הרכוש, שלא ישלטו הדינים, יטע בהם אדר מדת אמת שמרומז בר"ת ראש ד'ברך א'מת. ואז יהיה כלי מוכשר לקבל הטוב והחסד, ויגרום בזה שמחה וחדוה בשמים ממעל, כי עוז וחדוה לפניו אם משיפע לפניו כל טוב, וכמו שאמר הרד"ק ממעזיבזו זי"ע בתרו ישועה שזהו כתר של הקב"ה שמצמיח ישועה לישראל, וזהו משנכנס אדר מרבין בשמחה שע"י מה שעובד במידת אמת מרבה שמחה וחדוה בשמים ממעל, שע"י נעשים כלים מוכשרים לקבל הטוב והחסד מהמקור החסדים. (תפארת שמואל)

כל הדברים שעושים, זה רק כי כך ציווה ה'

פרש"י ז"ל: ואלה מוסף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני. וזהו הכוונה 'מה הראשונים מסיני' שהם גופי תורה, אף אלו מסיני, ר"ל אף המשפטים האמורים בפרשה זו, הגם שנראים דברים גשמיים ושכליים, צריך האדם לבטל את שכלו ולעשותם רק שמחמת מצוות הבורא ב"ה בסיני, כדאיתא בגמ' (ברכות ו.) מהו דתימא דינא שלמא בעלמא הוא וכו' קמ"ל דינא נמי היינו תורה, היינו שצריך לבטל את השכל הגשמי ולעשות הדינים אך ורק מפני שכך ציווה השי"ת, ואז גם המשפטים הם גופי תורה כמו הראשונים.

(אמרי מנחם)

זוארט

קדושת אכילת השירים

ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך. או יאמר ע"ד שאחז"ל (פסחים ק"ב) כל הנוטל פרוסה מאיוב מתברך עיי"ש. היינו לאשר היתה הברכה שורה בכל אשר לו, לזה כל שנטל ממנו איזה דבר שכבר שרתה עליו ברכת ה' הוא ג"כ מתברך. וזש"ה ועבדתם את ה' אלוקיכם הבטיחנו הש"י ית' וברך את לחמך גו' והסירותי מחלה מקרבך. היינו שהש"י יברך לחמו ומימיו של הצדיק העובד את ה', וכל מי שיאכל ויטעום אצלו כלום, ישלח לו הש"י"ת מבוקשו הצריך לו, כגון רפואה למי שצריך לרפואה, וכדומה שאר מבוקשים בגשמיות וברוחניות אכ"ר.

(אוהב ישראל)

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"ז הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

ישראל, ולמען ינוח הוא טעם על ששת ימים תעשה מעשיך כי מהראוי היה שבני ישראל יהיו בחי' עולם שכולו שבת. כך שנשתלחו נשמת ישראל בעוה"ז כדי לתקן בחי' נפש הבהמיות וכדי שיתוספו עליהם גרים. לכן יש ימי המעשה. ופי' למען ינוח וינפש כו' הוא לעתיד יהיה שייכות שורך כו' והגר ג"כ המנוחה.

והסירותי מחלה (כ"ג כ"ה). לכאורה מוטב היה שלא ישום כלל, כמו שנאמר בפרשת בשלח (לעיל ט"ו כ"ו) כל המחלה כו' לא אשים עליך. אלא כי מלת 'מחלה' בהיפך אתוון היא 'לחמה', היינו לחם הפרנסה, וכשנגזר על אדם איזה מחלה ח"ו והאדם שב בתשובה, אזי הוא יתברך עושה מן 'מחלה' צירוף 'לחמה', ולא די שהוא מתרפא מחליו עוד הוא מתברך בברכת הפרנסה. זהו שנאמר והסירותי מחלה מקרבך, ר"ל 'הסירותי' הצירוף 'מחלה' להפכו לצירוף 'לחמה' כאמור, וזה שיעור הכתוב 'וברך את לחמך' והסירותי מ'מחלה', היינו כאמור, ודי למבין.

ואלה המשפטים. מפרש"י ז"ל: למה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח, לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח. יש לפרש כוונת רש"י ז"ל דשם נאמר בפרשת מזבח (שמות כ' כ"ג) ולא תעלה במעלות על מזבחי, י"ל שרמזה לנו התורה דרכי התשובה איך יתנהג האדם, דבזמן שביית המקדש היה קיים היו הקרבנות מכפרים, ועכשיו בעוונותינו הרבים שאין לנו מזבח, התורה"ק מכפרת, ע"ד שאמרו חז"ל (ויק"ר כ"ה א') הרגיל ללמוד דף אחד ילמד ב' דפין, ונמצא התורה נקראת מזבח שמכפרת כמו מזבח ואמר הכתוב ולא תעלה במעלות על מזבחי, פי' כשתרצה לעלות על מזבח דהיינו לשוב על עוונך, לא תעלה עם מעלות שתחשוב בדעתך שיש לך איזה מעלות, וגם לא תלך מיד בתחלתך במעלות ומדריגות צדיקים גמורים, רק מתחילה תרגיל את עצמך בהדרגה ממדריגה למדריגה בהכנעה גדולה, אשר לא תגלה ערוותך עליו רצה לומר דאם לא סופך להתגלות קלונך וערוותך. וי"ל כוונת רש"י ז"ל עם הסמיכות גם כן בדרך הזה דהדן דין אמת לאמיתו נעשה כו' (שבת י.), ובודאי המקום עסקי הדינים כהלכתו אזי הוא גם כן מזבח כפרה להגן עליו, וזה שפרש רש"י ז"ל לומר לך שתשים סנהדרין אצל מזבח רצה לומר שיתנהגו גם כן בדרך הזה כג"ל כמו שנאמר אצל מזבח.

וכי יריבון אנשים כו'. יצר טוב ויצר הרע, והכה איש את רעהו באבן, היצר הרע נקרא אבן נגף (סוכה נד.) ואמר אפ"כ אם יקום כו', שמתעורר עצמו בתשובה, והתהלך בחוף על משענתו, משענת התורה, אז ינקה המכה היצירה ירייה ג"כ נקי שיתהפך לטוב, רק שבתו יתן, פי' שישוב בתשובה ואז ורפא ירפא, כמו שנאמר (ישעיה ו' י') ושב ורפא לו.

ורפוא ירפא. מפרש"י ז"ל מכאן שניתנה רשות לרפוא לרפאות. בתוך תיבת הפ' נקוד, להורות שאם אדם ילך לרפוא, ישאר איזה נקודה שלא ריפא לגמרי. אבל מי שבוטח בהקב"ה, "כי אני ה' רופאך", תיבת הפ' בלי ניקוד, אז לא נשאר רושם, ויהיה לו רפואה שלמה. (אשרי האיש. בשם א' הצדיקים)

ומראה כבוד ה' כאש אוכלת כו' (כ"ד, י"ז). דהנה האדם בעבודתו להש"י"ת בתורה ובמצוות מביא תענוג גדול למעלה, וכשאדם רוצה לידע אם הש"י"ת יש לו תענוג מעבודתו, הבחינה הוא על זה, אם אדם רואה שלבו בוער כאש ומתלהב תמיד לעבוד אותו, ויש לו חשק ורצון בעבודת הבורא, אז בוודאי מוכח שהש"י"ת יש לו תענוג מעבודתו, ולכך מסייעין לו מן השמים, ושולחין לו מחשבות קדושות לתוך לבו. לזה אמר ומראה כבוד ה' כו', שהסימן כשירצה אדם לידע אם רואה כבוד ה' והקב"ה נהנה ממנו, ולזה כאש אוכלת, אם לבו בוער כאש, וק"ל.

כי תצא אש ומצאה קוצים. יובן ע"ד (תהילים צ"ז, ג) אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו, כי הקב"ה שולח אש התלהבות גדול לעולם לעבודתו, וזר אל יתערב, כי נשפע באש השכינה, מכח התלהבות ואהבה גדולה, אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכל זה לפי המקבלים, אם ח"ו המקבלים אינם רוצים לקבל השפע לעבודתו באש, אם ח"ו מתהפך לדין ועושה דין בו, ובאדם מתהפך לכעס, וידוע שע"י כעס מסתלק הנשמה מהאדם, ויש אדם שיש לו נשמה קומה שלימה מרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, ויש אדם שעדיין אין לו נשמה שלימה, רק הוא קונה לו נשמה בתורה ותפילה, ובכל פעם שהוא עושה איזה מצוה, מתרבה ומתגדלת אצלו הנשמה, פעם באבר זה ופעם באבר זה, עד תשלום רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, ואח"כ מתגדלת יותר, דהיינו כל מצוה שהוא עושה מתגדל אותו אבר בנשמה. וזהו כי תצא אש - מאת הקב"ה התלהבות גדול לעבודתו, ומצאה קוצים - בני אדם שאינם הגונים שאינם יכולים לקבלו, ונאכל גדיש - כנ"ל כי נהפך למשחית, ונאכל גדיש היא הנשמה אשר האדם קונה לעצמו כנ"ל, או הקמה - היא הנשמה גדולה שירש מאב ואם, או שדה - או יכול להיות לעשות פגם להסתלק השכינה הנקרא 'שדה דחקל'. שלם ישלם - פי' יראה עצמו להיות שלם בנשמה, ואם קלקל כנ"ל, ישלם אותו העבירה אשר גרם הסתלקות השכינה - המבעיר את הבערה, והבן.

והסירותי מחלה מקרבך. ולכאורה צריך להבין תיבת 'מקרבך', היה לו לומר ממך, או מאתך, ולפי פשוטו י"ל דקאי על חלאים וחלשות באיברים הפנימיים רח"ל, אשר גם הרופאים מומחים הגדולים אינם יודעים הרפואה על בוריה רק מתעתיים המה בזה כנודע. ולזה הבטיחנו הש"י"ת, כאשר נעבדהו באמת, יסיר מאתנו חולשת החלאים אפילו מהאיברים הפנימיים, וזהו 'מקרבך' בפשוטו.

אם בגפו יבא בגפו יצא. זה ידוע שבגפו הוא לשון כנפים, היינו כשעולה למעלה ע"י כנפים שלו ומה הם הכנפים יראה ואהבה, כשיש לו יראת הרוממות ואהבת הרוממות, אז בגפו יצא, באופן הכנפים יצא מכל דבר שצריך לצאת ויתעלה הכל למעלה.

ששת ימים כו' למען ינוח שורך וחמורך כו'. כי שבת הוא עצה לקרב כל מעשה בראשית להש"י"ת ע"י שמירת שבת שהוא עדות שהש"י"ת בא מעשה בראשית. וזהו למען ינוח כו' כמ"ש במ"א באורך (ועיין בספר עבודת

מעשי צדיקים

רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א ליזמא דהילולא (א' אדר)

כל זאת, פרנסתו מעולם לא הייתה מצויה בידו וכל שעשה כדי לשנות דבר זה לא הצליח. באחד משיריו הוא מקונן על מזלו הרע באירוניה וטוען: אם אמכור נרות לאנשים - לא ישתרד חושך לעולם, אפילו אם אחליט להתפרנס ממכירת תכריכים לא ימותו אנשים כל חיי. באחד הימים שמע רבי אברהם אבן עזרא על רבינו משה בן מיימון, הרמב"ם אשר חי במצרים. הרמב"ם, כך שמע רבי אברהם, הינו רופא מומחה אשר ביכולתו לרפא כל מחלה בעולם, וזאת לא באמצעות בדיקה שגרתית, אלא

רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א נולד לפני קרוב לאלף שנים בעיר טולדה שבספרד. קשים ומרים היו חייו של ה"אבן עזרא", או כפי שנתכנה ברבות הימים על שם פירושו הנודע לתורה, ה"אבן עזרא". אשתו נפטרה בגי צעיר. מבני יחידו לא רווה נחת, והחלק שתפס יותר מקום מכל דבר אחר היה מזלו הבייש שלא נתן לו לפרנס עצמו בכבוד. גאון בחכמה, פילוסוף ומשורר נודע היה רבי אברהם, בקי בחכמת האסטרונומיה, חשבון, דקדוק ומדעי העולם אשר ידועים היו בזמנו. ספרים רבים השאיר אחריו - ספרי יסוד בתחומם, גם עבור גדולי המדענים. עם

בהסתכלות אקראית בלבד. תורים רבים של חולים היו עומדים משני צדי המדרגה ליד ביתו של הרמב"ם מדי ערב, כשהזר מתפקידו כרופאו האישי של סולטן מצרים. הרמב"ם עבר ביניהם עם משרתיו והביט בפניהם, לאחד נתן משחה ולרעהו צמחי מרפא, השלישי קיבל הוראות לאכילה נכונה. היו כאלו שאובחנו כחולים במחלות נפשיות, להם העניק הרמב"ם עצות מחכמתו הרבה להקל על כאביהם הנפשיים - הקשים בהרבה מכאב גופני כלשהו. רבי אברהם אבן עזרא החליט לנסות את מזלו, ינדוד מספר הרחוקה למצרים, יגיע למעונו של הרמב"ם וישמע מהי תרופתו. לאחר מסע נדודים ארוך ומייסר הגיע רבי אברהם למצרים והחל לשאול עוברים ושבים למעונו של הרמב"ם. גם כאן לא האירה לו ההצלחה פניה ותקופה ארוכה לא עלה בידו לפגוש את הרופא הנערץ. לאחר ימים מספר סוף סוף מצא רבי אברהם את עצמו ממתין בתור האנושי הארוך, בשעה שהרמב"ם עובר בין החולים ומאבחן אותם במהירות. משהגיע הרמב"ם קרוב ל"אבן עזרא" - שלא היה חולה כלל, רק רצה לראות האם גם לאנשים בריאים יתן הרמב"ם תרופה, כשכוונתו לתרופה שתוציאו ממעגל העוני - הורה הרמב"ם למשרתו להשליך את רבי אברהם לדיר העיזים ולנעול אותו היטב. בעוד רבי אברהם המום מן ההוראה, אחז בו שני משרתים חסונים והוא הושלך לדיר צר, חשוך וקר, כשעיזים מסתובבות להן בין רגליו, פועות בקולות רמים, ואחת מהן אף העזה ללקק את פניו. דמעות רבות שטפו את פניו בנסותו להבין מדוע עשה לו הרמב"ם ככה. הרי אף חולה לא קיבל יחס שכזה. עודו מנסה להרהר בשעות הרבות בהן שהה לבדו במתרחש, נפתחה הדלת, צל הסתיר את האור הבא מבחוץ, הרמב"ם בכבודו ובעצמו בא לדיר העיזים. "מבין אתה?", שאלו הרמב"ם בחיבה כשראה את פניו המשתאות, "ראיתי בעיניך מחלה קשה וחמורה שמקנת רבה זמן רב. ידעתי שתרופתך היחידה היא לבכות שעות רצופות, שאם לא כן - תאבד את מאור עיניך. לכן ציוויתי להשליךך הנה. כעת, יודע אני שאיש חכם אתה, הבה תכבדני ותסכים להתארח בביתי".

מעשה שהיה עם רבנו אברהם בן עזרא זיע"א שהיה אדם עני מאוד, פעם אחת יצא את מולדתו לרגל איזה עבודה, ועליו היה להפליג באונייה, וכשהיה בלב ים, באו על האונייה שודדים ושדדו את כל הרכוש והנפש מהאונייה, ביניהם גם את רבנו אברהם בן עזרא. כשהגיעו השודדים ליבשה הציגו את סחורתיהם ומכרוה, גם את רבנו אברהם בן עזרא הציגו. עבר שם כומר אחד עשיר מופלג, הסתכל בו והבין שהוא יהודי חכם ופיקח, וקנה אותו מידי השודדים, והביאו לביתו וימנה אותו על כל עבודתו בבית ובשדה. ורבנו אברהם בן עזרא עבד את כל העבודות אשר הטיל עליו הכומר, והסתפק בלחם ובפירות יבשים, ולא בא אל פיו שום תבשיל, כדי לא לטמא את נפשו במאכלים אסורים.

יום אחד שלח המלך לקרוא את הכומר, והכומר תיכף הלך אל המלך, השתחוה לפניו ושאל מה מבוקש? אמר המלך לכומר: ברצוני לשאול אותך שלוש שאלות, ואם תענה עליהן, מה טוב ואז אדע כי חכם ונבון אתה, ואשימך ליועץ, ואם לא תדע לענות, משפטך יהיה חרוץ מלכתחילה למוות. שאל ואשמע, אמר הכומר. שאלה ראשונה לאיזה צד נוטה הקב"ה פניו? שאלה שנייה מי יכול לסובב את העולם ביממה? שאלה שלישית כמה שווה אני? המלך היה לו כתר על ראשו משובץ באבנים יקרות שאין להם ערוך מרוב יקרותם. הכומר ביקש אורכה כדי

לענות למלך על שאלותיו, המלך נתן לו אורכה ג' ימים. היום הראשון עבר, וגם יום השני בלי מוצא על שאלות המלך.

בסוף בא הכומר להחלטה שאין טוב מהיהודים להתייעץ אתם כי נבונים הם ופקחים. נגש לרבנו אברהם בן עזרא וסיפר לו את כל המתרחש, ואמר לו, אם תוכל לענות לי על שאלות המלך, אתן לך חופש ואשחרר אותך מעבדות. ענה לו רבנו אברהם בן עזרא, מחר תן לי את גלימתך ואת כובעך, ואני אלבשם ואלך אל המלך במקומך ואשיב לו על שאלותיו, אם ימצאו חן בעיני המלך אתה תנצל ותתן לי את החופש ותהיה גווייתי לשלל, ואם לא, בין כה וכה יוציא אותי למיתה בשרפה אני אשרף במקומך ואתה תינצל. לא היה קץ לשמחתו של הכומר, שביין כה וכה הוא ינצל.

למחרת היום לבש רבנו בן עזרא את בגדי הכומר וחבש את כובעו, והורידו על מצחו כדי שלא יכירוהו, ובדרכו למלך ניגש לחנות שמוכרים צלבים, וקנה לו צלב בשמונה פרנק ממתכת כסף טהור, והמשיך את דרכו למלך. המלך אסף את כל השרים וגדולי הממלכה, וגם שופטים ואנשים חשובים, כדי לשמוע את תשובת הכומר. רבי אברהם בן עזרא נכנס ישר ועמד לפני המלך בלי פחד ומורא, השתחוה למלך ואמר: אדוני המלך, שאל את שאלותיך ואשיב עליהן. שאל המלך שאלה ראשונה, לאיזה צד מפנה הקב"ה את פניו? רבנו בן עזרא ביקש שיביאו לו נר, תיכף מלאו את מבוקשו, הדליק את הנר ואמר: לאותו צד שהנר נותן אורו גם הקב"ה פונה. התשובה מצאה חן בעיני המלך והשרים, והמלך שאל שאלה שנייה: מי יכול לסובב את העולם ביממה אחת? ענה רבי אברהם: "השמש". טוב ויפה אמר המלך, ועכשיו שאלה שלישית, כמה אני שווה? ענה רבנו אברהם בן עזרא: שמונה פרנק, אדוני המלך. באותו רגע נשמע רעש גדול מהקהל שחזה את כל המוחזזה, אך המלך במבט אחד השתיק את כולם, ושוב שאל המלך איך אתה מוכיח את זה? הוציא רבנו בן עזרא את הצלב שקנה ודמות של ישו על הצלב ואמר: ראה אדוני המלך את הצלב עם דמותו של ישו מכסף טהור, וזה עלה לי עשרה פרנק, וזה בלתי אפשרי שיהיה כבוד המלך וישו שווים אחד, אך ההבדל הוא קטן, ולכן לפי דעתי המלך שווה שמונה פרנק.

המלך מאוד התפעל מתשובותיו הקולעות, ואמר לו עוד שאלה אחת ושאל אותך במפתיע, נראה אם גם בזה תעמוד, שאל אדוני המלך והקב"ה יהיה בעזרי ענה רבי אברהם. שאל המלך האם תדע מה אני חושב עליך בלבי? צ"כ"ן ענה רבי אברהם, אתה רוצה לדעת אם הכומר משיב לשאלותיך או אדם אחר. המלך לא היה לו גבול לשמחתו כי בדיוק זה מה שחשב. תיכף קם המלך ניגש לרבינו אברהם בן עזרא הוריד מעל ראשו את כובע הכומר, ואז ראה המלך לפניו אדם אחר לגמרי, שאל אותו מי הוא ואיך התגלגל לפה? סיפר למלך את כל קורותיו. המלך תיכף ציווה שיביאו את הכומר ודן אותו למיתה. ואת כל רכושו נתן לרבנו אברהם בן עזרא, הוא הודה למלך ובקש מאת המלך, כי היות והוא יודע את מזלו שהוא רע מאוד, ואם אקח את רכוש הכומר, בזמן קצר הכל יאבד, לכן אם מצאתי חן בעיני המלך, יתן חצי הרכוש לטובת בתי החולים ולאנשים עניים וזקוקים, וחצי השני יתן בידי אנשים אשר אדוני המלך ימנה אותם ללוות אותי להחזיר אותי לעירי. המלך מילא את בקשתו וכך חזר רבנו אברהם בן עזרא לביתו בשלום.

בפי ישרים

ללכת בדרכי ישרים לפניך

כח התפילה לפעול את כל הישועות

עיקרי הדברים שיבואו בתוך המאמר: א. שלמה המלך בעת שהחל לבנות את בית ה', נתן לנו את הדרך להתפלל לפני הקב"ה, ובכח זה להמשיך ע"ע עצמינו את כל הישועות. ב. חנה היתה מעוניינת בבן שנוכל ע"י תפילותיה. ואפילו הנביא יתפלל ויולד לה בן יותר גדול, עכ"ז היתה חפצה ורצונה בבן שעליו ביקשה והתפללה. ג. בכח התפילה להחזיק אדם בעוה"ז, על אף שנגזר עליו משמים להיפטר מהעוה"ז. ד. ואפילו שאנו לפעמים לא רואים את הישועה מיד על אתר, הקב"ה שומר בגנויו את התפילה, ומיד שצריך, הקב"ה ממשיך עליו ישועה במה שהוא צריך. ה. הקב"ה שומע ומקבל תפילות כל פה עמו ישראל ברחמים, ומאוצר מתחת חנם מביא לאדם ישועה, ואפילו של ראוי וכדאי לזה. ו. בכח אסיפתם של ישראל, נמשך הישועה. ז. כח התפילה בציבור, לפרנסה בריווח גדול, ולבטל את הגזירות קשות ורעות. ח. שבכוחנו גם בזמננו, להמשיך ישועות וברכות בכלליות ובפרטיות לכל עם ישראל.

הגוים. ומכאן ק"ו שבק"ו בן בנו של ק"ו, שאנו בניו והוא אבינו, וכשאנו מבקשים ומתפללים על צרה שלא תבוא על הכלל או על הפרט, השי"ת מיד ממלא כל משאלות דלכאי לטב לחיים ולשלם].

כאן יותר נתמקד על סוף הכתוב 'התפללו והתחננו אליך בבית הזה, יש לשון תפילה ו'התפללו' שאדם מתפלל על דבר, והוא רוצה מיד שתתמלא בקשתו, בזכות ובכח התפילה. ומצינו כן אצל חנה שבנה הורה הלכה בפני רבו, והיה חייב מיתה, היא אמרה לנביא שלא יהרוג אותי, הוא אמר לה, אני יהרוג אותי, ואני יתפלל שיולד לך בן הרבה יוצר צדיק ממנו, אמרה לו חנה דברים נוקבים "אל הנער הזה התפללתי" לא מבקשת את התפילות שלך, אני מעוניינת בבן שעליו ביקשתי והתפללתי לרשע' שיביא לי. וזה כח התפילה, שאדם משקיע מעצמו את כל הכוחות, ומבקש על ישועה שצריך, ומיד

יסוד גדול בעבודת התפילה נילמד מתוך דברי שלמה המלך ע"ה בעת שהחל לבנות ולכוון את בית ה', את בית המקדש בירושלים עיה"ק, ושם אמר לבני ישראל כדברים האלה (מלכים א' ח' ל"ג) "בהנגף עמך ישראל לפני אויב אשר יחטאו לך, ושבנו אליך והודו את שמך, והתפללו והתחננו אליך בבית הזה", ובזאת הורה לבני ישראל שעל כל צרה שלא תבוא על הציבור יש לראות לפני מי עומדים להתפלל (ע"פ פ' רש"י על הכתוב), וזה 'בהנגף עמך ישראל לפני אויב אשר יחטאו לך' בלשון עתיד, שחלילה זה לא יבוא, 'ושבו אליך והודו את שמך' יש להודות להקב"ה, ולהתבונן לפני מי אנו עומדים להתפלל, 'התפללו והתחננו אליך בבית הזה' תתפללו ותתחננו על נפשכם בבית הזה - בית המקדש, ובדאי ה' ימלא כל משאלות לבכם לטובה. [ובהמשך מבאר שמקום המקדש הוא גם מקום לקבלת התפילות אף של

שנושע בישועה, כל לבו היא רק על הישועה, שהרי עליה התפלל וביקש מהרב"ע.

מספר הגה"צ רבי חיים וולקין זי"ע שלפני כמה עשרות שנים הגיע לשיבה בכפר חסידים, נדבן אחד שרצה לתת סכום גדול לטובת הישיבה, והוא סיכם את זה עם הגה"צ רבי אליה מישקובסקי זצ"ל, שהיות והוא צריך להיכנס לטיפול רפואי עד מוצאי שבת, ביום ראשון הוא הולך לעורך דין וחותם על המקד, בניין שלם לטובת הישיבה. רק שנבין שבאותם ימים הישיבה היתה בקראונגים, שבחורף הרגישו את הקור הרחוק והגשמים, ובימות הקיץ את ימות החמה. וכמוכן שהר"י התמלא שמחה. ובמוצאי שבת אותו נדיב החזיר את נשמתו ליוצרה, ונלקח לבית עולמו. הר"י היה מאוד שבור, הוא חשב שמכאן תגיע הישועה, וכאן הוא רואה שהם צריכים להמשיך בצרה ובמצוקה, באותם רגעים עבר על יד חדרו הרב אליה לופיאן שראה בשבר הר"י, ושאל על מה מצטער ודואג, וסיפר לו הר"י דברים כהויתן. אמר לו רבי אליהו בדברים האלה, למה הר"י לא אמר, הייתי מתפלל עליו, והייתי מחזיק אותו עד יום ראשון ואפילו עד יום שני... ומכאן שבכח התפילה להחזיק אדם בעוה"ה, ואפילו שנגזר עליו להיפטר מהעולם, עכ"ז ע"י שמתפללים ומבקשים לרבש"ע לרפאותו השלימה, אפשר להחלימו להחזיקו ולרפאותו. והכל הוא בכח התפילה.

כמה כח יש לתפילה, שאפילו ולא נראה לנו לפעמים שהתפילה לא פועלת מיד את פעולתה, הקב"ה לוקח את התפילה, ויכול להיות שברבות הזמן יהיה האדם זקוק לאותה תפילה, ומיד הקב"ה מוציא זאת מגניזו, ושולח לו ישועה, ולכן עלינו לבטוח ולהאמין בה' שאפילו והתפללנו ולא נענו על אתר, יש להאמין ולטוח בה' באבינו אב הרחמן, שהוא גמלנו והוא גומלנו והוא יגמלנו לחן לחסד ולרחמים.

ויש פה עוד לשון של תפילה והוא 'להתחנן' 'זהתחננו', הרמב"ן כותב על דברי הכתוב בפרשה (כ"ב, כ"ו) "ושמעתי כי חנון אני" ומפרש "חנון ומקבל תחנת כל אדם, אע"פ שאינו הגון, מגזרת חנם. והענין שלא תחשוב לא אחבול שלמת הצדיק אבל שלמת אדם שאיננו צדיק אקח ולא אשיבנו, כי צעקתו לא ישמע קל, לפיכך אמר 'כי חנון אני' ושומע צעקת כל מתחנן לוי". ומכאן שיהודי מתחנן ומבקש מהקב"ה על כל דבר שהיא, הקב"ה מסיר את המחיצות, ושומע ומקבל את קול המתחננים אליו, ומיד ממלא משאלות לבם לטובה מאוצר מתחת חנם, כי 'חנון' אותיות 'חנם', ועל אף שאינו כדאי, הקב"ה שומע את תפילתו.

נמצאים אנו בשבת ראש חודש אדר, ימי חג הפורים, אצל אסתר המלכה היא ביקשה (מגילת אסתר ח', ג) "ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך... ותבך ותתחנן לו" ויודיע שכל מקום כתוב במגילה 'המלך' זה הקב"ה מלכו של עולם, ולאחר שתלו את המן על העץ אשר הכין לו, לא רק הספיק לה לדבר 'ותדבר', אלא 'ותבך' ותתחנן לו' היא בכתה והתחננה גם להעביר את גזירות המן הרשע. וכל זה מגיע שכואב אז צועקים, אנא הושיעה נא, כי אם בטוח אדם בתפילה שהוא יכול להועיל בזכות ובכח תפילתו, אז שאין בנו מעשים, מבקשים אנו מרבש"ע שיושיע אותנו מאוצר מתחת חנם, לא משום איזה דבר אחר, כי אין לנו תוכניות לכאן או לשם, הכל אנו סומכים ובטוחים על אבינו שבשמים. ושכך היא נוסח התפילה, מיד 'זיושט המלך'... את שרביט הזהב' ולא עוד אלא שגם 'ותקם'... ותעמוד לפני המלך' לא רק שהקב"ה נותן לאדם את כל המושכות לעשות כרצונו הטוב, אלא גם מרים אותו לעמוד לני המלך, שיוכל לדעת איך 'עומדים' להתפלל ולבקש שהקב"ה יושיע אותו.

ועוד במגילה (ד', ט"ו - ט"ז) "ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי. לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי" ומפרש כ"ק מרן ארמו"ר הרבי הזקן

מאלכסנדר זי"ע (שמח ישראל פ' שקלים אות ו', ר"ח אדר אות א') "לך כנוס את כל היהודים שתכנס אותם בכנופיא אחת ובאהבה ובאחזה ובריעות, לייחד לבנם לאחד. 'צומו עלי' מלשון חז"ל (חולין עו). צומת הגידון, שיתחברו אלי, שכל הצומות וזעקתם יהיה בעדי, לא בעדם. 'וגם אני ונעורתי אצום כן' שגם אני אחבר עמהם באחזה, 'ובכן אבוא אל המלך' אל מלך מלכי המלכים הקב"ה, לבקש רחמים ולהשביט החרון אף". היוצא מדבריו הק' שבכח אסיפתם של ישראל, זה לבדו מביא את הישועה.

וכן נזכר כח התפילה ברבים בפרשתן "ועבדתם את ה' אלוהיכם ובירך את לחמך ואת מימך והסירתי מוחלה מקרבך כו", והקשה הרה"ק בעל ה"מאור ושמש" זי"ע בלשון קישו: "יש לדקדק שהתחיל הפסוק בלשון רבים 'ועבדתם את ה' אלוהיכם' וגמ' אומר בלשון יחיד 'ויברך את לחמך'?" והוא מפרק "ונראה בזה דהתורה הקדושה מלמדת אותנו איך לעבוד את הש"ת והן אמת באיזה בחינה שיהיה שאדם עובד את הש"ת אם כוונתו לשמים בוודאי הוא מקובל לפני הש"ת אך עיקר עבודת ה' הוא שישתתף האדם עם הציבור בכל העניני העבודה הן בתורה והן בתפילה. ולא בד בבד, כמו שאמרו חז"ל "חרב על הבדים" חרב על שונאיהם של ת"ח שעוסקים בתורה בד בבד, רק צריך שישתתף עם הציבור ויפרט בשעת התפילה צריך כל אדם לזיזו מאד מאד להתפלל עם הציבור יחד, ואם מתפלל עם הציבור יהיה מובטח שפרנסתו תהיה מזומנת לו בכל יום ברווחה, וברכה תהיה מצוי' במעשי ידיו. וע"י תפילת ציבור יכולים לבטל כל הגזירות קשות ורעות ר"ל וכבר אמרנו זאת ברוב עם הדרת מלך פ"י כשנאספין הציבור יחד להתפלל אזי הם מבטלים כל הגזירות קשות ומביאים את המלך מלכו של עולם לידי החזרה שחוזר ממה שגזר על בני" חז"י איזה גזירה קשה ואומר הדרו בי ממה שגזרת עליהם וזהו 'ברוב עם הדרת מלך' פ"י אם נאספם רוב עם יחד בתפילה אזי הדרת מלך הקב"ה אומר הדרי בי ממה שגזרת עליהם וממשיכין על כנסת ישראל ע"י תפילתם השפעות טובות. וזהו פ"י הפסוק 'ועבדתם את ה' אלוהיכם' פ"י לשון רבים 'ואיזה עבודה שהיא בלב הוא אומר זו תפילה' ואמר הכתוב אם תעבדו ביחד 'את ה' אלוהיכם' דהיינו שתתפללו יחד עם הציבור 'ויברך את לחמך ואת מימך' פ"י שיברך את פרנסתך שתהיה לך פרנסה טובה ורחבה גם 'ויברך את לחמך ואת מימך' קאי על התורה אם תתפללו עם הציבור תשיגו השגות התורה".

כמה כח יש לתפילה בציבור, כשבני ישראל מתאספים יחד להתפלל, שבכח זה מובטח לו פרנסה בריווח גדול, ויכולים לבטל גזירות קשות ורעות. כך או כך, שגם בימינו אנו עתה, אפשר לפעול את הישועה לכלל ישראל בכלליות ובפרטיות כמו מעשי אסתר המלכה שמסרה נפשה לגשת להתחנן לני המלך בעד עם היהודים, ובכח הציבור שהתאספו והתאגדו יחד, הביא את הישועה לכלל ישראל להינצל מהגזירות הקשות והרעות של המן הרשע. וכך גם כל אחד יכול לפעול בכח הרבים לבטל את כל הגזירות קשות ורעות. רב ייד, הבט וראה איזה כח יש לך בתפילה ברבים, להמשיך על בני ישראל ברכות וישועות...

אמר עם המאמר: בכח התפילה של כל יחיד ויחיד, ובכלל תפילה ברבים שהם לאין ערוך, יש גודל והחשיבות. ותפילות אלו פועלות את פעולתם לכל הישועות הנצרכות. וכבר פירש ה"תפארת שלמה" "רק שבתו יתן" שבת השבת קודש, לבקש רפואה שלימה לחולים שיתרפאו "ורפוא ירפא" וזה תכלית הרפואה, יום השבת קודש, מאכלי השבת קודש, ותפילות השבת קודש. שה' ישלח רפואה שלימה מן השמים, לכל החולים, רפואת הנפש ורפואת הגוף, השתא בעגלא ובזמן קריב "שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבוא" אמן וכן יהי רצון.

רבש"ע "ברכיני אבינו כולנו כאחד יחד באור פניך" קח את התפילות של כל בני ישראל יחד, שאחת היא תפילתם ובקשתם לזכות לישועות בפרטיות, להיוושע כל אחד כמה שהוא צריך לו. אבל יותר מזה, אנו מבקשים ומתפללים ומתחננים לבקש את הישועה הכללית של "תחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים" שיבוא גואל משיח צידקנו, ונזכה לבשורות טובות. ואפילו ואל מספיק התפללנו וביקשנו על זה, אבל אנו מתחננים אליך שמאוצר מתחת חנם חננו ועננו, שנזכה לזה במהרה ובימינו אמן ואמן

עלון זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון
a13215113@gmail.com

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלון אשרי האישי"

או במספר טלפון ("קהילות"):

073-275-7000, ולהקיש קוד 8915

אין נא לבלג בפניאל אטלס אלא פינכס רחמים אגלום אפנפסה
סכדל אציל

המשכילים יזהרו כזהר הרקיע
ומצדיקי הרבים

ככוכבים לעולם ועד (דניאל י"ב, ג)

ניתן לקחת חלק בהוצאות הגליון

נודב לע"נ

הרב נפתלי הרץ בן הרב

יוחנן דב הלוי ז"ל

נלב"ע י"ב חשוון

ולע"נ האשה החשובה מרת

רבקה בת הרב משה חיים ע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל

בן הרב אהרן אריה ז"ל

נלב"ע ה' תמוז תשפ"א

ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ה ישראל פיגנבוים הי"ה,

או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן - 540321 ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.